

Josep J. Rosselló

(Amb Francesc Amengual a la memòria)

Per a mi sempre serà l'home que va matar Lee Marvin. Liberty Valance, vull dir. I sí, ja sé que, certament, qui pròpiament el va matar va ser John Wayne. Qui, sinó! Però jo, enamorat que sóc del *western*, m'estimo més els herois de l'estil de James Stewart —o de Gary Cooper o, fins i tot, de Randolph Scott—, que no pas aquella contundència del *Duke*, que només el salvava l'habilitat del John Ford. Déu n'hi do, quina parella de dos!

Ha estat una mala manera de començar l'estiu que ja acabem. Poc abans de les dues del matí del 3 de juliol, mentre estic prenent unes notes sobre la mort, ahir, de Robert Mitchum, la televisió m'assabenta que també Jimmy Stewart és a l'altre món. Si és que n'hi ha d'altre, de món. És molt fort, en tan poc temps, pels qui estam convençuts que el cinema és, per damunt de tot, nord-americà i, encara, el que es va fer abans de, diguem-ne —avui em sento generós— mitjan dècada dels seixanta.

Tinc una certa convicció que el primer cop que vaig veure Stewart va ser a *Winchester 73* —el seu primer *western*—, bastants anys després que Anthony Mann la dirigís l'any 1950 —repetirien tàndem un parell de vegades més, però, sobretot, a *The Man from Laramie* (1955). Tanmateix, ja em coneixia prou bé la història del que em sembla el seu film més emblemàtic, el que millor retrata el paper que Stewart ha jugat en el cinema nord-americà —i, en conseqüència, mundial—: *It's a Wonderful Life* (*¡Qué bello es vivir!*, 1946), on dona vida al paradigma del somni americà que Frank Capra ens va anar creant guió a guió. Després d'haver llegit el guió, en una versió en còmic que publicava la revista «Junior Films», he vist la pel·lícula un caramull de vegades —aquest estiu encara, després del traspàs— i, tanmateix, cada cop que segueix les desventures oníriques —o celestials— de George Bailey

em reitero que és una de les obres mestres del cinema de tots els temps. James Stewart és, sens dubte, un dels noms definitius del *western*, com ho és de la comèdia —recordau *The Philadelphia Story*, un solitari Oscar quan només tenia 32 anys. Però, tanmateix, és un dels rostres que tenim cisellats a la memòria de la filmografia d'Alfred Hitchcock: *Rear Window* (*La ventana indiscreta*), *The Man Who Knew Too Much* (*El hombre que sabía demasiado*) o *Vertigo* no serien el mateix sense Stewart. Així i tot, em quedo amb la potser menys coneguda

—pero cinematogràficament impecable— *Rope* (*La soga*), per més que en aquest cas el domini de la càmera del director s'imposa aclaparadorament a qualsevol interpretació.

Ni amb un gran esforç d'imaginació puc fer-me una idea, resseguint el fil de *It's a Wonderful Life*, de com hauria estat el món del cinema que més m'estimo si James Maitland Stewart no hagués nascut. Potser és que no tinc cap àngel de segona categoria, cap Clarence, a l'abast. ♦

